Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

25. siječnja 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2007/64/EZ – Platne usluge na unutarnjem tržištu – Okvirni ugovori – Prethodne opće informacije – Obveza pružanja tih informacija na papiru ili nekom drugom trajnom nosaču – Informacije prenesene putem elektroničkog poštanskog sandučića koji se nalazi u sklopu stranice internetskog bankarstva“

U predmetu C-375/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), odlukom od 27. svibnja 2015., koju je Sud zaprimio 15. srpnja 2015., u postupku

BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG

protiv

Verein für Konsumenteninformation,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj) i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 30. lipnja 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG, G. Schett, *Rechtsanwalt*,

— za Verein für Konsumenteninformation, S. Langer, *Rechtsanwalt*,

— za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju L. D'Ascie, *avvocato dello Stato*,

— za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, W. Mölls i H. Tserepa-Lacombe, u svojstvu agenata,

* * Jezik postupka: njemački

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. rujna 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 36. stavka 1. i članka 41. stavka 1. Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu i o izmjeni direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 97/5/EZ (SL 2007., L 319, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 10., svezak 2., str. 172.), kako je izmijenjena Direktivom 2009/111/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. (SL 2009., L 302, str. 97.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 260.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2007/64).

2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između društva BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG (u daljnjem tekstu: BAWAG) i Vereina für Konsumenteninformation (Udruga za informiranje potrošača, u daljnjem tekstu: Udruga), povodom klauzule unesene u ugovore koje je BAWAG sklopio s potrošačima.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Uvodne izjave 18., 21. do 24., 27. i 46. Direktive 2007/64 određuju:

„(18) Trebalo bi utvrditi skup pravila kako bi se osigurala transparentnost uvjeta i zahtjeva obavješćivanja za platne usluge.

[…]

(21) Ovom bi se Direktivom trebale odrediti obveze pružatelja platnih usluga vezano uz pružanje informacija korisnicima platnih usluga koji bi trebali primati iste visokokvalitetne jasne informacije o platnim uslugama, kako bi mogli donijeti svoj izbor na temelju dobre informiranosti i usporediti uvjete različitih ponuđača unutar čitave EU. U interesu transparentnosti ovom Direktivom trebalo bi utvrditi usklađene zahtjeve koje je potrebno ispuniti da bi korisnicima platnih usluga bile dostupne potrebne i dostatne informacije vezano uz ugovor o platnim uslugama i platne transakcije. Kako bi se potaknulo neometano djelovanje jedinstvenog tržišta platnih usluga, državama članicama bi trebalo omogućiti donošenje samo onih propisa o pružanju informacija koje su utvrđene u ovoj Direktivi.

(22) Potrošače bi trebalo zaštititi od nepoštenih i obmanjujućih praksi sukladno Direktivi 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. u vezi s nepoštenim poslovnim djelovanjima poduzetnika prema potrošaču na unutarnjem tržištu [i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća (‚Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi') (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101. i ispravak u SL-u 2016., L 332, str. 25.)] te Direktivi 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga u informacijskom društvu posebno elektroničkom poslovanju, na unutarnjem tržištu (‚Direktiva o elektroničkom poslovanju') [(SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.)] i Direktivi 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o oglašavanju na daljinu financijskih usluga za potrošače [i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i

98/27/EZ (SL 2002., L 271, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 102.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/29]. Dodatne odredbe u tim direktivama nastavljaju se primjenjivati. Međutim, trebalo bi pojasniti odnos između ove Direktive i [navedene Direktive 2002/65] vezano uz zahtjeve koji se odnose na predugovorne informacije.

(23) Tražene informacije trebale bi biti razmjerne potrebama korisnika te priopćene na standardizirani način. Međutim, zahtjevi u pogledu informacija za jednokratne platne transakcije trebale bi se razlikovati od onih za okvirni ugovor koji uređuje niz platnih transakcija.

(24) U praksi, okvirni ugovori i platne transakcije koje oni obuhvaćaju su puno češće i gospodarski značajnije nego jednokratne platne transakcije. Kod računa za plaćanje ili određenih platnih instrumenata potreban je okvirni ugovor. Stoga zahtjevi za prethodne informacije vezano uz okvirne ugovore trebaju biti sveobuhvatni, a informacije je uvijek potrebno staviti na raspolaganje na papiru ili na drugom trajnom nosaču podataka kao što su ispisi putem bankovnih pisača, računalne diskete, CD-ROM-ovi, DVD-i ili tvrdi diskovi osobnih računala na kojima se može pohraniti elektronska pošta te na internetskim stranicama ako im je moguće pristupiti tijekom vremenskog razdoblja koje je potrebno za informiranje te ako omogućuju nepromijenjeno reproduciranje pohranjenih informacija. Međutim, trebalo bi omogućiti usuglašavanje pružatelja platnih usluga i korisnika platnih usluga u okvirnom ugovoru o načinu na koji se daju naknadne informacije o izvršenim platnim transakcijama, primjerice, da su u slučaju internet bankarstva sve informacije o računu za plaćanje dostupne neposredno na mreži.

[…]

(27) […] ova Direktiva bi tako trebala razlučiti između dva načina na koje bi pružatelj platnih usluga trebao pružati informacije: informacije bi trebale biti ili pružene, odnosno pružatelj bi platnih usluga trebao aktivno priopćiti korisniku platnih usluga u prikladnom trenutku kako nalaže ova Direktiva, a da ih korisnik platnih usluga ne mora dodatno poticati, ili bi informacije trebale biti stavljene na raspolaganje korisniku platnih usluga uzimajući u obzir svaki zahtjev koji može imati za moguće dodatne informacije. U potonjem slučaju, korisnik bi platnih usluga trebao poduzeti neke aktivne mjere kako bi dobio informacije, kao što je izričit zahtjev pružatelju platnih usluga, pristupanje poštanskom sandučiću bankovnog računa ili unošenje bankovne kartice u pisač za izvatke računa. […]

[…]

(46) Nesmetano i učinkovito funkcioniranje platnih sustava ovisi o mogućnosti oslanjanja korisnika na ispravno izvršenje platne transakcije u dogovorenom roku od strane pružatelja platnih usluga. Uobičajeno je pružatelj u poziciji da procijeni rizike uključene u platnu transakciju. Pružatelj je onaj koji osigurava platni sustav, poduzima mjere opoziva zagubljenih ili pogrešno raspoređenih novčanih sredstava te u većini slučajeva odlučuje o posrednicima uključenima u izvršenje platne transakcije. […]”

4 Na temelju članka 4. Direktive 2007/64, naslovljenog „Definicije”:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

12. ‚okvirni ugovor’ znači ugovor o platnim uslugama kojim se uređuje buduće izvršenje pojedinačnih i uzastopnih platnih transakcija a koji može sadržavati obvezu i uvjete za otvaranje računa za plaćanje;

[…]

25. ‚trajni nosač podataka' znači svaki instrument koji korisniku platnih usluga omogućuje pohranu informacija naslovljenih osobno na njega na način da budu dostupni za buduću upotrebu u razdoblju koje odgovara svrsi informacija i koje omogućuje nepromijenjeno reproduciranje pohranjenih informacija;

[…]"

5 Pod naslovom „Transparentnost uvjeta i zahtjevi obavješćivanja za platne usluge", glava III. te direktive obuhvaća poglavlje 1., naslovljeno „Opća pravila". Među odredbama tog poglavlja nalaze se, među ostalim, članci 30. i 31.

6 Članak 30. navedene direktive, naslovljen „Područje primjene", određuje:

„1. Ova se glava primjenjuje na jednokratne platne transakcije, okvirne ugovore i platne transakcije koje su njima obuhvaćene. Stranke se mogu dogovoriti da se ona ne primjenjuje u cijelosti ili djelomično ako korisnik platne usluge nije potrošač

2. Države članice mogu propisati da se odredbe ove glave primjenjuju na mikropoduzeća na isti način kao i na potrošače.

[…]"

7 Članak 31. iste direktive, naslovljen „Druge odredbe zakonodavstva Zajednice", predviđa:

„Odredbe ove glave ne dovode u pitanje zakonodavstvo Zajednice koje sadrži dodatne zahtjeve vezano uz prethodno obavješćivanje.

Međutim, kada se također primjenjuje Direktiva [2002/65/EZ, kako je izmijenjena Direktivom 2005/29] zahtjevi obavješćivanja iz članka 3. stavka 1. te Direktive, osim točaka 2. od (c) do (g), 3. (a), (d) i (e) i 4. (b) tog stavka zamjenjuju se člancima 36., 37., 41. i 42. ove Direktive."

8 Poglavlje 2. glave III. Direktive 2007/64 nosi naslov „Jednokratne platne transakcije". Među odredbama tog poglavlja nalaze se, među ostalim, članci 35. do 37.

9 Članak 35. navedene direktive, naslovljen „Područje primjene", određuje:

„1. Ovo poglavlje primjenjuje se na jednokratne platne transakcije koje nisu obuhvaćene okvirnim ugovorom.

2. Kad se nalog za plaćanje za jednokratnu platnu transakciju šalje putem platnog instrumenta obuhvaćenog okvirnim ugovorom, pružatelj platnih usluga nije obvezan pružiti ili staviti na raspolaganje informacije koje su već dane korisniku platnih usluga na temelju okvirnog ugovora s drugim pružateljem platnih usluga ili koje će mu biti dane sukladno tom okvirnom ugovoru."

10 Članak 36. navedene direktive, naslovljen „Prethodne opće informacije", određuje:

„1. Države članice zahtijevaju da pružatelj platnih usluga korisniku platnih usluga stavi na raspolaganje informacije i uvjete iz članka 37. na lako dostupan način prije nego što se korisnik platnih usluga obveže bilo kakvim ugovorom ili ponudom za jednokratnu platnu uslugu. Na zahtjev korisnika platnih usluga, pružatelj platnih usluga mu pruža informacije i uvjete na papiru ili drugom trajnom nosaču podataka. Informacije i uvjeti daju se na lako razumljiv način te u jasnom i razumljivom obliku, na službenom jeziku države članice u kojoj se nudi platna usluga ili na bilo kojem drugom jeziku koji su dogovorile stranke.

[…]

3. Obveze iz stavka 1. mogu se također ispuniti dostavljanjem primjerka nacrta ugovora o jednokratnoj platnoj usluzi ili nacrta naloga za plaćanje uključujući informacije i uvjete navedene u članku 37.”

11 Članak 37. iste direktive, naslovljen „Informacije i uvjeti”, u stavku 1. nabraja informacije i uvjete koji moraju biti pruženi ili stavljeni na raspolaganje korisniku platnih usluga.

12 U sklopu glave III. Direktive 2007/64, poglavlje 3., naslovljeno „Okvirni ugovori”, obuhvaća, među ostalim, članke 40. do 43.

13 U skladu s člankom 40. te direktive, naslovljenim „Područje primjene”:

„Ovo se poglavlje primjenjuje na platne transakcije iz okvirnih ugovora.”

14 Članak 41. navedene direktive, naslovljen „Prethodne opće informacije”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice zahtijevaju da pružatelj platnih usluga korisniku platnih usluga osigura informacije i uvjete iz članka 42. na papiru ili nekom drugom trajnom nosaču podataka pravodobno prije nego što se korisnik platnih usluga obveže bilo kakvim okvirnim ugovorom ili ponudom. Informacije i uvjeti daju se na lako razumljiv način te u jasnom i razumljivom obliku, na službenom jeziku države članice u kojoj se nudi platna usluga ili na bilo kojem drugom jeziku koji su dogovorile stranke.

2. Ako je okvirni ugovor na zahtjev korisnika platnih usluga zaključen korištenjem sredstva za komuniciranje na daljinu koja pružatelju platnih usluga ne omogućuje poštovanje stavka 1., pružatelj platnih usluga ispunjava svoje obveze sukladno tom stavku odmah nakon zaključivanja okvirnog ugovora.

3. Obveze iz stavka 1. mogu se također ispuniti dostavljanjem primjerka nacrta okvirnog ugovora uključujući informacije i uvjete navedene u članku 42.”

15 Članak 42. iste direktive, naslovljen „Informacije i uvjeti”, nabraja informacije i uvjete koji moraju biti pruženi korisniku platnih usluga.

16 Članak 43. Direktive 2007/64, pod naslovom „Dostupnost informacija i uvjeta okvirnog ugovora”, predviđa:

„Korisnik platnih usluga u svakom trenutku tijekom ugovornog odnosa ima pravo primiti, na zahtjev uvjete okvirnog ugovora kao i informacije i uvjete navedene u članku 42. na papiru ili drugom trajnom nosaču podataka.”

17 Članak 44. te direktive, naslovljen „Promjene uvjeta okvirnog ugovora”, propisuje:

„1. Sve promjene okvirnog ugovora kao i informacija i uvjeta određenih člankom 42. pružatelj platnih usluga predlaže na način kako je predviđeno člankom 41. stavkom 1. najkasnije dva mjeseca prije predloženog dana primjene.

Prema potrebi u skladu s člankom 42. točkom 6.(a) pružatelj platnih usluga obavještava korisnika platnih usluga da se smatra da je prihvatio promjene ako ne obavijesti pružatelja platnih usluga da ih ne prihvaća prije predloženog datuma njihovog stupanja na snagu. U tom slučaju, pružatelj platnih usluga također navodi da korisnik platnih usluga ima pravo raskinuti okvirni ugovor odmah i bez naknade prije datuma predložene primjene promjena.

2. Promjene kamatnih stopa i tečaja mogu se primijeniti odmah bez obavijesti, ako je tako dogovoreno u okvirnom ugovoru te ako se promjene temelje na referentnoj kamatnoj stopi ili tečaju dogovorenom u skladu s člankom 42. […]. Korisnik platnih usluga obaviješten je o svim promjenama kamatnih stopa što je prije moguće na isti način kako je navedeno u članku 41. stavku 1., osim ako su stranke ugovorile određenu učestalost ili način pružanja ili stavljanja informacija na raspolaganje. Međutim, promjene kamatnih stopa ili tečaja koje su povoljnije za korisnike platnih usluga mogu se primijeniti bez obavijesti.

[…]”

Austrijsko pravo

18 Bundesgesetz über die Erbringung von Zahlungsdiensten (Zahlungsdienstegesetz – ZaDiG) (Zakon o platnim uslugama) iz 2009. (BGBl. I, 66/2009, u daljnjem tekstu: Zakon o platnim uslugama) prenosi Direktivu 2007/64 u austrijsko pravo.

19 Članak 26. Zakona o platnim uslugama glasi kako slijedi:

„1. Pružatelj platnih usluga mora korisniku platnih usluga pravodobno priopćiti informacije i ugovorne klauzule, prije nego što se korisnik platnih usluga obveže ugovorom ili ponudom ugovora

1) u slučaju okvirnog ugovora iz članka 28. na papiru ili, ako se korisnik platnih usluga složi, na drugom trajnom nosaču podataka

[…]

2. Informacije i ugovorne klauzule moraju biti sastavljene jasno i razumljivo […]”

20 U skladu s člankom 29. stavkom 1. tog zakona:

„Pružatelj platnih usluga mora:

1) korisniku platnih usluga predložiti izmjene okvirnog ugovora najkasnije dva mjeseca prije datuma predviđenog za njihovu primjenu, na način predviđen u članku 26. stavku 1. točki 1. i stavku 2. […]

[…]”

21 Bundesgesetz, mit dem bestimmte rechtliche Aspekte des elektronischen Geschäfts- und Rechtsverkehrs geregelt werden (E-Commerce-Gesetz – ECG) (Zakon o elektroničkom poslovanju) iz 2001. (BGBl. I, 152/2001, u daljnjem tekstu: Zakon o elektroničkom poslovanju) prenosi Direktivu 2000/31 u austrijsko pravo.

22 Članak 11. Zakona o elektroničkom poslovanju propisuje:

„Pružatelj usluga mora korisniku staviti na raspolaganje ugovorne klauzule kao i opće uvjete tako da ih on može pohraniti ili reproducirati. Ova se obveza ne može izmijeniti na štetu korisnika.”

23 Članak 12. Zakona o elektroničkom poslovanju propisuje:

„Poruke elektroničke pošte vezane za ugovor, druge pravno važne elektroničke poruke kao i elektroničke potvrde o primitku smatraju se priopćenima ako ih strana kojoj su namijenjene može konzultirati u uobičajenim okolnostima. Ova se odredba ne može izmijeniti na štetu korisnika.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

24 Udruga u skladu s austrijskim zakonodavstvom ima aktivnu procesnu legitimaciju kako bi zaštitila interese potrošača.

25 BAWAG je banka koja obavlja djelatnost na cjelokupnom austrijskom području. Ona u svojim odnosima s potrošačima primjenjuje opće uvjete kojima je uređeno njihovo korištenje internetskim bankarstvom *e-banking*.

26 Opći uvjeti koji se odnose na internetsko bankarstvo *e-banking* sadržavaju klauzulu prema kojoj „klijent koji je preuzeo e-banking prima obavijesti i poruke (osobito poruke vezane uz račun, izvatke računa, izvješća o kreditnim karticama, obavijesti o izmjenama itd.) koje banka mora pružiti ili staviti na raspolaganje klijentu putem pošte ili konzultacijom ili slanjem elektroničkim putem u okviru sustava e-banking [BAWAG-a]”.

27 Pristup navedenoj stranici pruža se sukladno ugovoru koji je akcesoran ugovoru o otvaranju i vođenju bankovnog računa i koji je stoga dio okvirnog ugovora.

28 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da poruke poslane u elektronički poštanski sandučić potrošača koji se nalazi na stranici internetskog bankarstva *e-banking* ondje ostaju nepromijenjene te se ne brišu u razdoblju koje odgovara svrsi informacija tih potrošača, tako da ih mogu konzultirati i nepromijenjeno reproducirati elektroničkim putem ili ispisati. Tim porukama potrošači mogu upravljati te ih prema potrebi i izbrisati.

29 Udruga je Handelsgerichtu Wien (Trgovački sud u Beču, Austrija) podnijela zahtjev da BAWAG u svojim općim uvjetima prestane upotrebljavati gore navedenu klauzulu ili bilo koju istoznačnu klauzulu.

30 Naime, prema mišljenju Udruge, te su klauzule protivne odredbama Zakona o platnim uslugama.

31 S obzirom na to da je Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) odlukom od 31. listopada 2013. prihvatio zahtjev Udruge, BAWAG je podnio žalbu na tu odluku pred Oberlandesgerichtom Wien (Visoki zemaljski sud u Beču).

32 Odlukom od 11. travnja 2014. Oberlandesgericht Wien (Visoki zemaljski sud u Beču) djelomično je izmijenio odluku Handelsgerichta Wien (Trgovački sud u Beču). BAWAG je podnio reviziju protiv odluke Oberlandesgerichta Wien (Visoki zemaljski sud u Beču) pred sudom koji je uputio zahtjev.

33 Smatrajući da rješenje spora u glavnom postupku ovisi o tumačenju Direktive 2007/64, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 41. stavak 1. u vezi s člankom 36. stavkom 1. Direktive 2007/64 tumačiti na način da se informacija (u elektroničkom obliku) koju banka pošalje u klijentov elektronički poštanski sandučić u okviru [internetskog bankarstva (*e-banking*)], tako da klijent nakon pristupanja internetskoj stranici za internetsko bankarstvo e-*banking* može klikom pristupiti toj informaciji, klijentu priopćuje na trajnom nosaču podataka?

2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje:

Treba li članak 41. stavak 1. u vezi s člankom 36. stavkom 1. Direktive [2007/64] tumačiti na način da u takvom slučaju

a) informaciju banka, doduše, stavlja na raspolaganje na trajnom nosaču podataka, ali je ne priopćuje klijentu, nego mu je samo čini dostupnom, ili je

b) riječ isključivo o stavljanju informacije na raspolaganje, bez upotrebe trajnog nosača podataka?”

O prethodnim pitanjima

34 Svojim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 41. stavak 1. i članak 44. stavak 1. Direktive 2007/64, tumačene zajedno s njezinim člankom 4. točkom 25., tumačiti na način da treba smatrati da su izmjene informacija i uvjeta, predviđene člankom 42. navedene direktive, koje priopćava pružatelj platnih usluga njihovu korisniku putem elektroničkog poštanskog sandučića koji je dostupan na stranici internetskog bankarstva pružene putem trajnog nosača podataka u smislu tih odredbi ili su samo stavljene na raspolaganje tom korisniku, kako je to predviđeno člankom 36. stavkom 1. prvom rečenicom iste direktive u pogledu informacija i uvjeta iz njezina članka 37.

35 Uvodno valja podsjetiti da članak 36. stavak 1. Direktive 2007/64 predviđa obvezu prethodnog općeg informiranja korisnika platnih usluga u pogledu ugovora ili ponude za jednokratnu platnu uslugu koji nisu pokriveni okvirnim ugovorom u smislu članka 4. točke 12. te direktive, dok je u pogledu platnih transakcija iz okvirnih ugovora takva obveza predviđena člankom 41. stavkom 1. navedene direktive.

36 „Okvirni ugovor” definiran je u svrhu Direktive 2007/64 u njezinu članku 4. točki 12. kao ugovor o platnim uslugama kojim se uređuje buduće izvršenje pojedinačnih i uzastopnih platnih transakcija, a koji može sadržavati obvezu i uvjete za otvaranje računa za plaćanje.

37 Na temelju članka 41. stavka 1. navedene direktive, države članice zahtijevaju da pružatelj platnih usluga njihovu korisniku pravodobno, prije nego što se korisnik platnih usluga obveže bilo kakvim okvirnim ugovorom ili ponudom, osigura informacije i uvjete iz članka 42. na papiru ili nekom drugom trajnom nosaču podataka.

38 Osim toga, iz članka 44. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2007/64 proizlazi da sve promjene okvirnog ugovora kao i informacija i uvjeta određenih člankom 42. pružatelj platnih usluga predlaže na način kako je predviđeno člankom 41. stavkom 1. najkasnije dva mjeseca prije predloženog dana primjene.

39 Kako bi se dao koristan odgovor na postavljena pitanja, valja ispitati dva zahtjeva predviđena člankom 41. stavkom 1. te direktive, odnosno zahtjev korištenja trajnog nosača podataka na kojem se moraju nalaziti predmetne informacije i zahtjev prema kojem te informacije treba pružiti korisniku platnih usluga.

40 Kada je riječ, kao prvo, o pojmu „trajni nosač podataka” iz članka 41. stavka 1. Direktive 2007/64, on je u njezinu članku 4. točki 25. definiran kao svaki instrument koji korisniku platnih usluga omogućuje pohranu informacija naslovljenih osobno na njega na način da budu dostupne za buduću upotrebu u razdoblju koje odgovara svrsi informacija i koje omogućuje nepromijenjeno reproduciranje pohranjenih informacija.

41 Uvodna izjava 24. navedene direktive precizira da zahtjevi za prethodne informacije vezano uz okvirne ugovore trebaju biti sveobuhvatni, a informacije je uvijek potrebno staviti na raspolaganje na papiru ili na drugom trajnom nosaču podataka kao što su ispisi putem bankovnih pisača, računalne diskete, CD-ROM-ovi, DVD-i ili tvrdi diskovi osobnih računala na kojima se može pohraniti elektronička pošta te na internetskim stranicama ako im je moguće pristupiti tijekom razdoblja koje je potrebno za informiranje te ako omogućuju nepromijenjeno reproduciranje pohranjenih informacija.

42 Kada je riječ osobito o definiciji „trajnog medija” iz članka 3. točke (m) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66. i ispravci u SL-u 2009., L 207,

str. 14.; SL 2010., L 199, str. 40.; SL 2011., L 234, str. 46. i SL 2015., L 36, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.), Sud je odlučio da taj medij potrošaču mora jamčiti, poput papira, posjed zatraženih informacija, kako bi mu se omogućilo da, ako je to potrebno, ostvari svoja prava. U tom je smislu relevantna mogućnost da potrošač pohrani informacije naslovljene osobno na njega, jamstvo nepromjenjivosti njihova sadržaja kao i pristup tijekom određenog vremena i mogućnost njihova nepromijenjenog reproduciranja (vidjeti u tom smislu presude od 5. srpnja 2012., Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, t. 42. do 44. i od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 35.).

43 No, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 51. do 63. svojeg mišljenja i kako je to u bitnome presudio Sud Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) u svojoj presudi od 27. siječnja 2010., Inconsult Anstalt protiv Finanzmarktaufsicht (E-04/09, EFTA Court Report 2009.-2010., str. 86., t. 63. do 66.), valja smatrati da određene internetske stranice treba kvalificirati kao „trajne nosače podataka” u smislu članka 4. točke 25. Direktive 2007/64.

44 To je slučaj, osobito u pogledu točaka 40. do 42. ove presude, kada internetska stranica omogućava korisniku platnih usluga da pohranjuje informacije naslovljene osobno na njega na takav način da te informacije ostanu dostupne za buduću upotrebu tijekom razdoblja koje odgovara svrsi informacija i koje omogućuje reproduciranje pohranjenih informacija u nepromijenjenom obliku. Osim toga, kako bi se internetska stranica mogla smatrati „trajnim nosačem podataka” u smislu te odredbe, mora se isključiti svaka mogućnost jednostrane izmjene njezina sadržaja od strane pružatelja platnih usluga ili drugog profesionalnog subjekta kojem je povjereno vođenje te stranice.

45 To tumačenje odgovara ciljevima iz uvodnih izjava 21. i 22. Direktive 2007/64, odnosno zaštiti korisnika platnih usluga, a osobito potrošača.

46 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da provjeri jesu li u glavnom postupku ispunjeni uvjeti navedeni u točki 44. ove presude.

47 Što se tiče, kao drugo, pitanja u kojoj se situaciji može smatrati da su izmjene informacija i uvjeta definiranih u članku 42. Direktive 2007/64 kao i izmjene okvirnog ugovora „pružene” na trajnom nosaču podataka sukladno članku 41. stavku 1. te direktive, valja podsjetiti da bi ta direktiva, kako je to navedeno u njezinoj uvodnoj izjavi 27., trebala razlikovati dva načina prijenosa informacija od strane pružatelja platnih usluga; pružatelj platnih usluga trebao bi pružiti, odnosno aktivno priopćiti predmetne informacije a da ga korisnik platnih usluga ne mora dodatno poticati, ili bi informacije trebale biti stavljene na raspolaganje korisniku platnih usluga uzimajući u obzir svaki zahtjev koji može imati za moguće dodatne informacije. U potonjem slučaju korisnik platnih usluga trebao bi poduzeti neke aktivne mjere kako bi dobio informacije, kao što su izričit zahtjev pružatelju platnih usluga, konzultiranje svojeg internetskog bankovnog računa ili unošenje svoje bankovne kartice u pisač za izvatke računa.

48 Iz toga slijedi da, kada Direktiva 2007/64 predviđa da pružatelj platnih usluga pruži predmetne informacije njihovu korisniku, pružatelj je taj koji mora aktivno priopćiti te informacije.

49 Istodobno, s obzirom na to da je zaštita korisnika platnih usluga, a osobito potrošača, kako je to navedeno u točki 45. ove presude, jedan od ciljeva navedene direktive, nije razumno zahtijevati, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 75. do 77. svojeg mišljenja, da korisnici platnih usluga redovno provjeravaju sve usluge elektroničke komunikacije kojima se koriste, to više što se prema članku 44. stavku 1. drugom podstavku Direktive 2007/64 smatra da su u okolnostima koje ta odredba predviđa ti korisnici prihvatili izmjene uvjeta okvirnog ugovora koje predlažu ti pružatelji usluga.

50 Međutim, može se smatrati da su predmetne informacije koje prenosi pružatelj platnih usluga njihovu korisniku putem stranice internetskog bankarstva pružene u smislu članka 41. stavka 1. Direktive 2007/64 ako je takav prijenos popraćen aktivnim postupanjem pružatelja usluge kako bi tog korisnika upoznao s postojanjem i raspoloživošću tih informacija na navedenoj stranici.

51 Kako je to u bitnome naveo nezavisni odvjetnik u točki 79. svojeg mišljenja, takvo postupanje može biti osobito slanje pisma ili elektroničke poruke na adresu kojom se korisnik tih usluga uobičajeno koristi kako bi komunicirao s drugim osobama i za koju su strane dogovorile uporabu u okvirnom ugovoru sklopljenom između pružatelja platnih usluga i tog korisnika. Odabrana adresa, međutim, ne može biti ona koja je dodijeljena navedenom korisniku na stranici internetskog bankarstva kojom upravlja pružatelj platnih usluga ili drugi profesionalni subjekt kojem je povjereno vođenje te stranice, s obzirom na to da se, čak i ako sadržava elektronički poštanski sandučić, taj korisnik ne koristi navedenom stranicom u svrhu uobičajenog komuniciranja s osobama različitima od pružatelja usluga.

52 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da provjeri može li se, u odnosu na sve okolnosti glavnog postupka, smatrati da je pružatelj platnih usluga njihovu korisniku aktivno priopćio izmjene informacija i uvjeta definirane u članku 42. Direktive 2007/64 kao i izmjene predmetnog okvirnog ugovora.

53 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti na sljedeći način:

— Članak 41. stavak 1. i članak 44. stavak 1. Direktive 2007/64, tumačene zajedno s njezinim člankom 4. točkom 25., treba tumačiti na način da se može smatrati da su izmjene informacija i uvjeta, predviđene člankom 42. navedene direktive, koje priopćava pružatelj platnih usluga njihovu korisniku putem elektroničkog poštanskog sandučića koji je dostupan na stranici internetskog bankarstva pružene putem trajnog nosača podataka u smislu tih odredbi samo ako su ispunjena dva uvjeta:

  — ako ta internetska stranica omogućava pohranu informacija naslovljenih osobno na njega na takav način da te informacije ostanu dostupne za buduću upotrebu tijekom razdoblja koje odgovara svrsi informacija, a da ne postoji nikakva mogućnost jednostrane izmjene njihova sadržaja od strane tog pružatelja usluga ili drugog profesionalnog subjekta, i

  — ako korisnik platnih usluga mora provjeravati navedenu internetsku stranicu kako bi se upoznao s navedenim informacijama, prijenos tih informacija mora biti popraćen aktivnim postupanjem pružatelja platnih usluga namijenjenim upoznavanju tog korisnika s postojanjem i raspoloživošću navedenih informacija na navedenoj internetskoj stranici.

U slučaju da korisnik platnih usluga mora provjeriti takvu stranicu kako bi se upoznao s dotičnim informacijama, kada prijenos tih informacija nije popraćen takvim aktivnim postupanjem pružatelja platnih usluga, one su tek stavljene na raspolaganje tom korisniku u smislu članka 36. stavka 1. prve rečenice Direktive 2007/64.

Troškovi

54 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 41. stavak 1. i članak 44. stavak 1. Direktive 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu i o izmjeni direktiva 97/7/EZ, 2002/65/EZ, 2005/60/EZ i 2006/48/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 97/5/EZ, kako je

izmijenjena Direktivom 2009/111/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009., tumačene zajedno s njezinim člankom 4. točkom 25., treba tumačiti na način da se može smatrati da su izmjene informacija i uvjeta, predviđene člankom 42. navedene direktive, koje priopćava pružatelj platnih usluga njihovu korisniku putem elektroničkog poštanskog sandučića koji je dostupan na stranici internetskog bankarstva pružene putem trajnog nosača podataka u smislu tih odredbi samo ako su ispunjena dva uvjeta:

— **ako ta internetska stranica omogućava pohranu informacija naslovljenih osobno na njega na takav način da te informacije ostanu dostupne za buduću upotrebu tijekom razdoblja koje odgovara svrsi informacija, a da ne postoji nikakva mogućnost jednostrane izmjene njihova sadržaja od strane tog pružatelja usluga ili drugog profesionalnog subjekta, i**

— **ako korisnik platnih usluga mora provjeravati navedenu internetsku stranicu kako bi se upoznao s navedenim informacijama, prijenos tih informacija mora biti popraćen aktivnim postupanjem pružatelja platnih usluga namijenjenim upoznavanju tog korisnika s postojanjem i raspoloživošću navedenih informacija na navedenoj internetskoj stranici.**

U slučaju da korisnik platnih usluga mora provjeriti takvu stranicu kako bi se upoznao s dotičnim informacijama, kada prijenos tih informacija nije popraćen takvim aktivnim postupanjem pružatelja platnih usluga, one su tek stavljene na raspolaganje tom korisniku u smislu članka 36. stavka 1. prve rečenice Direktive 2007/64, kako je izmijenjena Direktivom 2009/111.

Potpisi